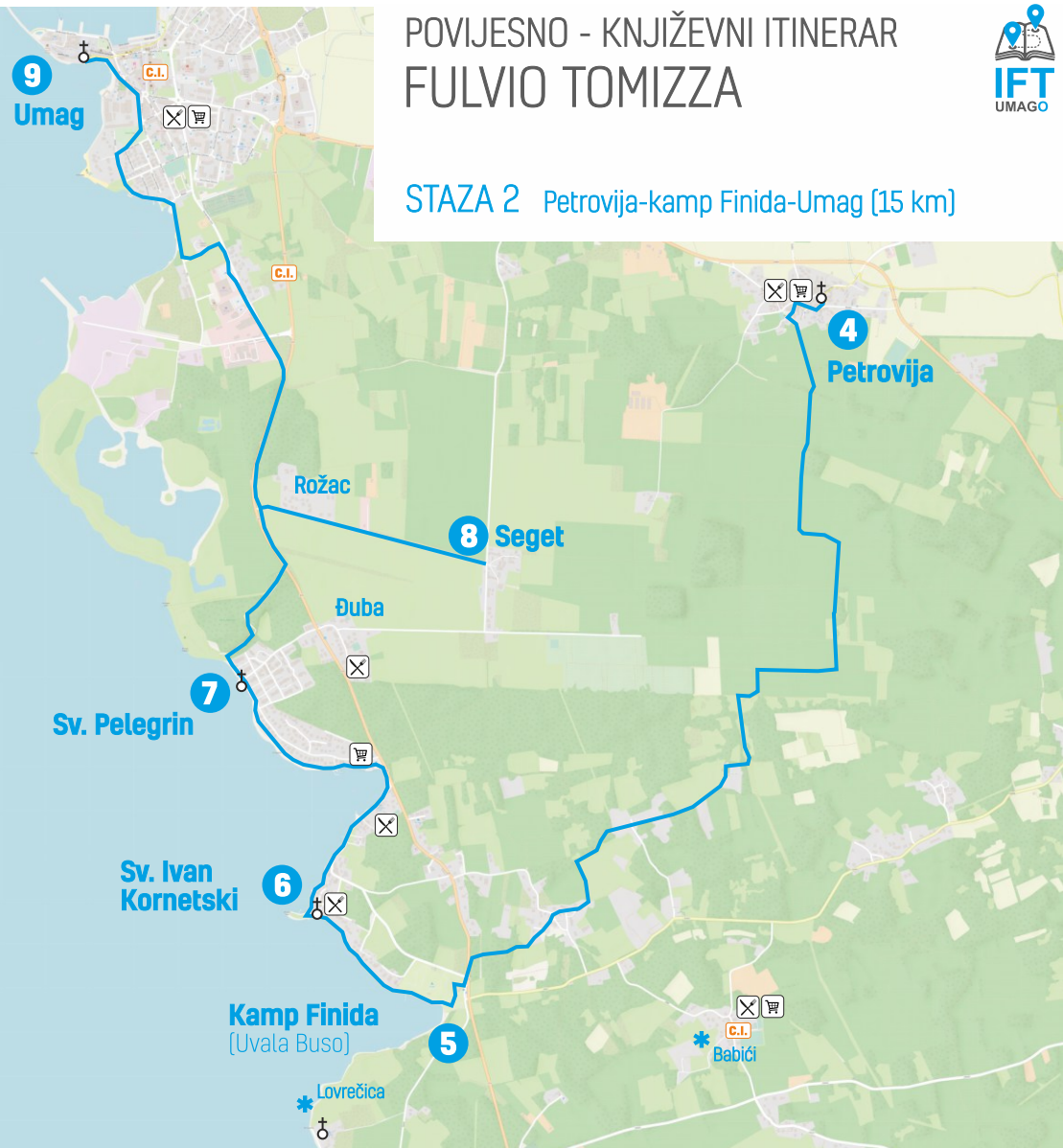

POVIJESNO - KNJIŽEVNI ITINERAR FULVIO TOMIZZA

STAZA 2 Petrovija-kamp Finida-Umag [15 km]

STAZA 2: Petrovija-kamp Finida-Umag [15 km]

4. PETROVIJA

Petrovija je zbilja bila pravo pravcato mjesto, s kućama koje se nižu jedna za drugom i s prolazima između njih, pa i s električnim svjetlom.

(Peto godišnje doba, preveo Omer Lakomica, Znanje 1990., str.28.)

Područje Petrovije bilo je naseljeno već u rimsko doba. Naselje se prvi put spominje u XIII. stoljeću kao Betantia. Ime je izvedeno iz latinskog Habitata /Habitanti novi. Pravi razvoj naselja uslijedio je u XVII. stoljeću s dolaskom dalmatinskih obitelji koje su bježale pred prodorom Turaka a posebno dolaskom plemićke obitelji Marcovich koja je posjedovala većinu zemljišta u okolici Petrovije.

....domišljatost mletačke gospode ili Božja milost odabrala je za one koji su bježali pred turskim nasiljem jedino mjesto na svijetu koje je predstavljalo prirodni, iako nepoznati nastavak zemlje koju su napustili.

(...) Oni malobrojni preživjeli od zaraznih bolesti, još uvijek ne vjerujući da su se vratili u život, nazivali su došljake Novi i tko god uza sebe nije imao nikakav dokument ili mu nije bilo stalo da se upiše u općinu bijaše zauvijek kršten Novak. Tako su izrasla čitava sela nazvana Novaki, zatim Radini ili izvedena od najčešćih prezimena: Martinčići, Matelići, Babići....

(Dalmatinski san, preveo Dean Trdak, Pučko otvoreno učilište Umag, 2002. str.,11-12.)

Godine 1647. novi su stanovnici naručili gradnju crkve posvećene svetom Stjepanu koju čini skromna pravokutna jednobrodna građevina i zvonik kraj nje. Seosko naselje Petrovija koje se koncentriralo oko trga prepoznaje se po nizu tradicionalnih kamenih kuća s trijemom - balaturom, a među njima je i palača grofova Marcovich.

Mjesto Petrovija u književnost ulazi zahvaljujući romanu *Djevojka iz Petrovije (La ragazza di Petrovia)* Fulvija Tomizze. Roman izašao 1963. godine i nastavak je romana *Materada*. Dok se u *Materadi* radnja odvija u godinama prije i neposredno nakon potpisivanja *Londonskog sporazuma*, Francesco Coslovich i ostali mještani još uvijek su u svom rodnom selu

pritisnuti teškom odlukom odlaska ili ostanka, u romanu *Djevojka iz Petrovije* radnja se odvija u izbjegličkom kampu Padrici (Padriciano) iznad Trsta gdje je mnoštvo izbjeglica, većinom Talijana i drugih građana Istre i Kvarnera, našlo prvi privremeni smještaj. O neizvjesnosti, teškoćama, o (ne)prilagođavanju životu u barakama u prvom licu progovara Valdo Stepancich, težak iz Petrovije. Paralelno s Valdovom pričom upoznajemo i sudbinu Justine, nesretne djevojke iz Petrovije. Ona je jedna od malobrojnih koji su odlučili ostati u Petroviji. Kad je postala svjesna da očekuje dijete, ide u izbjeglički kamp s nejasnom namjerom da još jednom vidi Vinicia i otkrije mu da čeka njegovo dijete. U kampu sreće poznanike iz starog kraja, gostoprimstvo joj u baraci pruža upravo mladićeva obitelj. Viniciova majka Stefaniya vodi je k njenom rodaku, svećeniku. Justina mu sve priznaje. Obvezao se razgovarati sa mladićevim roditeljima, ali ona nema strpljenja čekati. Pritisnuta nelagodom i osjećajem stida, htjela se vratiti u Petroviju, jedino mjesto kojem pripada. Odlazi iz kampa i luta poljima te tragično pogine pokošena rafalom na granici iznad Trsta.

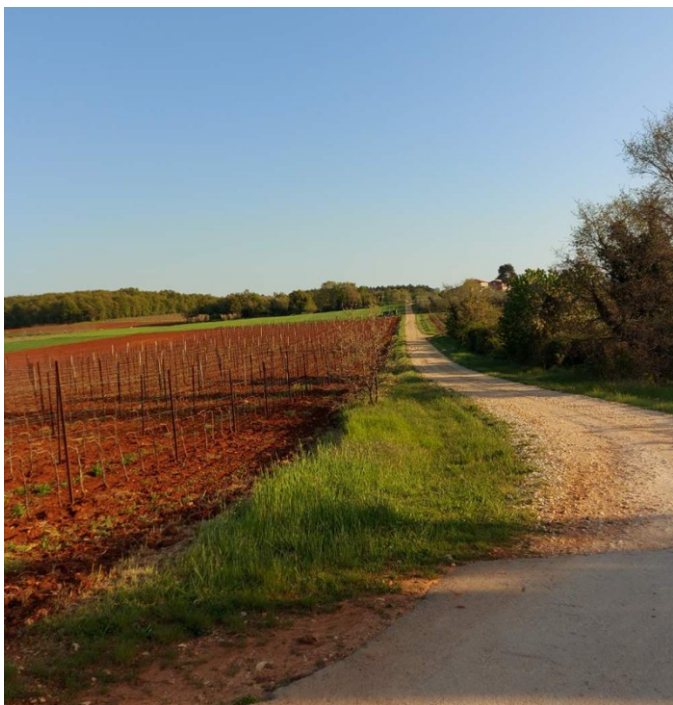
..Siroto djevojčice iz Petrovije, ona još ništa ne zna o dobru i zlu, vidjela je kako njezini ljudi odlaze dok je ona još uvijek ondje, i sad kad je imala prilike skoknuti ovamo i vidjeti gdje smo smješteni, odjeveni u ista odijela kao tamo, pita se zašto se, umjesto ovdje, ne možemo naći, takvi kakvi smo u jednoj sobici u Domu pa makar i s crvenom zvijezdom naslikanom pod stropom, s istim vinom na stolu, našim u crno odjevenim ženama i Eliom koji svira iste polke i mladićima koji ih plešu na isti način...

(Djevojka iz Petrovije, prevela s talijanskog Lorena Monica Kmet, Gradska knjižica Umag, Biblioteca civica Umago, 2010, str 158.)

5. OD PETROVIJE DO MORA FINIDE I LOVREČICE

S trga krenuti u pravcu Umaga cestom uz koju se redaju obiteljske kuće i nakon 100 metara skrenuti lijevo prema zaseoku Makale. Prolazi se uz lijepo održavane vinograde poznatih vinarija Coronica, Cuj i Fiore i pored stajletne hrastove šume Velaboška. Staza vodi do stancije Lakoti, dalje asfaltom oko 1 km do sela Kušići i opet šumskim putem do mjesta Dolinci. Šumski puteljak izbija na cestu Umag – Novigrad. Prelaskom ceste, nakon samo 50 m naći ćemo se u kampu Finida u uvali Buso.

Trčao sam kroz Velibošak, tik uz vinograd lozovih mladica povijenih u visoku luku, nalik tankovitim jarmovima, osjećajući da pripadaju području Lovrečice... (...) i pozdravljao u sebi vinograd Lakota s lješnjacima, zanjihanih cvjetova poput resa na baldahinu, tršćak Sitara, polja ječma, gotovo modra prema kukuruzu, neočekivanu bujnost još neiskrčene šume Lazarića, uvijek spremnih da poklone panjeve onom tko ih izvadi, dok su trupce slali u Mletke.
(Bolji život, preveo Milan Rakovac, Istarska književna kolonija „Grozđ“, 1989. str.11.-12.)

Zemlja se sada budila, iza graža što prate obje strane svih naših putova, i mirisala na lišće i trave. U nas nema velikih posjeda na jednom jedinom mjestu; seljaci imaju jednu njivu ovdje, drugu ondje, okruženu živicama i drvećem, koja rijetko obaseže jedan hektar, najviše dva. I prolazeći između tih komada zemlje pod lozom, pšenicom, kukuruzom ili krmom između niskih maslina – uzduž i poprijeko – sjećao sam se lica svih onih, živih i mrtvih, koji su se ovdje-ondje susretali s kosom, plugom ili badnjem u dane jematve, čak i u davno doba prije rata...

(Materada, preveo Milan Rakovac; Nakladni zavod Znanje, Zagreb, 1986., str. 35.-36.)

Moja studentska kupanja bila su osamljena i u radne dane nakon što bih pet kilometara gazio pedale preko Čepļana, Zakinja, do blistavog zrcala Finide; ili pak kad bi bicikl imao ispuhane gume ili jednostavno nisam našao ni rođaka ni poznanika koji bi bio voljan da mi ga posudi, nakon sata hoda tim bijelim cestama s grmljem i suhozidom, posutim prašinom.

(Ulomak iz Trstu iza leđa, Bujština, Istarska spajalica prevela Lorena Monica Kmet).

* To su mjesta u okolici Lovrečice koja je bila naseljena još u rimsko doba. Mjesto **Lovrečica** svoje ime duguje crkvi sv. Lovre smještenoj točno usred naselja. Crkva je vjerojatno sagrađena u srednjem vijeku na ostacima starije gradnje. U crkvi se čuvaju najstarije orgulje u Istri, koje je 1733. Gaetano Amigazzi iz Verone prvobitno sagrađio za venecijansku crkvu San Giorgio Maggiore. Godine 1876. orgulje su premještene u obližnju Dajlu, a odatle 1910. dolaze u Lovrečicu. Među selima koja gravitiraju Lovrečici nalazimo i **Babiće**, koji su, poput mnogih drugih, ime dobili po prezimenu obitelji koje su ga nastanile kao u slučaju Ante Babića, mladog studenta i antifašista, poginulog 1945., a u čiju čast nosi ime Pučko otvoreno učilište u Umagu. U središtu sela danas se nalazi Dom kulture u kojem se sastaje limena glazba „Naša sloga“, osnovana 1913., jedna od najdugovječnijih u Istri, kao i lokalna Zajednica Talijana, osnovana 1993. godine.

6. SVETI IVAN

Finida je naziv ovog dijela obale s poljima i šumom između uvale Val Buso do mjesta Sveti Ivan, u izvornom etimološkom značenju *finis* – granica / granica zemljoposjeda. Nastavljajući prema Umagu, nailazimo na selo Sveti Ivan Kornetski, koje je naseljeno od brončanog doba do naših dana. U selu se nalazi crkva posvećena svetom Ivanu, koju prema arhitektonskim detaljima, osobito prema romaničko-gotičkim elementima, možemo datirati u XIII. stoljeće. Građevina je jednobrodna, nad baroknim se oltarom ističe drvena pala koja prikazuje Blaženu Djevicu Mariju s Djetetom uz koju su sveti Ivan Krstitelj i sveti Pavao. Građevina je tijekom XVIII. i XIX. stoljeća više puta obnovljena.

7. SVETI PELEGRIN (ĐUBA)

Crkva od bijelog istarskog kamena posvećena đakonu i mučeniku svetom Pelegrinu spominje se u povijesnim dokumentima već 1106. godine. Prema predaji, Sv. Pelegrin je ovdje stigao iz Akvileje na prijelazu iz III. u IV. stoljeće u namjeri širenja kršćanstva. To je i vrijeme progona kršćana od strane rimskog cara Dioklecijana pa Pelegrin biva na ovom mjestu i pogubljen.

Njemu u čast umaška zajednica sagrađila je ovu crkvu i prisvojila ga kao zaštitnika grada Umaga. Prema legendi na obali je za velikih oseka moguće vidjeti i otiske njegovih stopala koje svedoče o mjestu na kojem je stupio na umaško tlo.

Ja sam tada imao dvadeset godina i provodio sam na selu svoje prve praznike kao student.... (...) Jedne nedjelje otišao sam biciklom do crkvice Svetog Pelegrina gdje se među rijetkom borovima kraj mora svetkovao zaštitnik Umaga. Stigao sam kad je završila lutrija našega dugog i neizvjesnog poslijeratnog razdoblja, koja je privukla i ljude iz drugih općina.

(Kuća s bademom, preveo Dean Trdak, Pučko otvoreno učilište Umag, 2003., str.15.)

Nastavljajući put duž biciklističke staze na glavnoj cesti Umag – Novigrad u smjeru Umaga, s lijeve nas strane prate maslinici bivše tvornice cementa izgrađene 1954. na Kravljem rtu.

U Umagu su nicali novi hoteli i tvornica cementa koje žučkasti dim, izlazeći u gustom pramenu, godinama pokazuje u nas točan pravac vjetrova (nepravедno su ga optuživali zbog produljenje neplodnosti maslina, sve dok se cvat opet ne počne primati, a plodovi donositi i do dvadeset posto. (Bolji život, preveo Milan Rakovac, Istarska književna kolonija „Grozđ“, 1989., str.180.)

Da bi se došlo do Segeta, s glavne ceste na raskrižju skrenuti prema mjestu Rožac odakle se nakon 1 km dolazi u Seget, u dvorište palače plemićke obitelji De Franceschi.

8. SEGET

Upečatljiva palača obitelji De Franceschi i danas dominira malim naseljem Seget i svjedoči o dugoj povijesti njegovih vlasnika odakle su širili svoj gospodarski i društveni utjecaj na Umag. U XVIII. i XIX. stoljeću na tom području obitelj razvija veleposjed koji će poljoprivredu revolucionirati i modernizirati. Njihov je posjed uvijek bio savršeno njegovan, a osim prostranih podruma i preše za ulje, velikih staja i kolnice za kočije, u palači se nalazila i bogata knjižnica koja je i danas, premda raspršena po raznim arhivima u Hrvatskoj i Italiji, relevantan izvor za poznavanje Umaga i

okolice. U palači je kapela obitelji posvećena svetoj Konstanci u kojoj se ističe ulje na platnu s prikazom svete Lucije. Obitelj De Franceschi svoje je posjede napustila nakon političkih previranja drugoga poraća i nacionalizacije dobara.

Nastajala su čudnovata stanja, događali su se prizori krajnje razdraženosti, surovosti...

(...) Kao što su napoličari gospode iz Segheta podijelili palaču među sobom, ložeći vatru svescima u koži koje su držali među koljenima i prisiljavali šjor Marka da se bavi kokošinjem ako želi preživjeti...

(Bolji život, preveo Milan Rakovac, Istarska književna kolonija „Grozđ“, 1989., str.180.)

Za nastavak šetnje do Umaga, vratiti se na magistralnu cestu Umag – Novigrad, pratiti biciklističku stazu do supermarketa Kaufland, proći pored gradskog groblja svetog Petra Damijanija te skrenuti lijevo na obalu i nastaviti prema centru Umaga.

